

zpomínky na válečná léta Jiriny Tůmové, roz. Šimákové, která v době
svobodu bydlela ve Vysokém Poli.

První partyzány jsem poznala u svého bratra Aloise Šiftáře ve Vysokém Poli 1.1.1945. Byli to Rusi-Sáša, Vasil, Timošenko. 10.1.1945 v noci je přivedl bratr k nám. Byli to zase ti tři Rusi a s nimi Čech Luboš Šuma, Byly velké mrazy a vzpomínám si, jak byl zvláště Luboš chatrně a nedostatečně oblečený, a promrzlý. Chtěli psací stroj k napsání dopisu Dr. Fišhovi do Zlína, v němž ho žádali o léky a obvazový materiál. Té doby chodili často, bývalo jich někdy hodně, jména všech si nepamatuji, ani jsem je všechny neznala. Z těch nejznámějších to byli Šáša, Vasil, Luboš, který zakrátko odešel na zlínsko, Grýša, Alamošenko, Petr, Benjamin, Nikolaj, Naďa, Hugoslávec Maťo a mnoho dalších. Nikdy zezapomeli venku postavit stráž. Samozřejmě jim dali rodiny najíst, co bylo po ruce, nebo jim maminka něco uvařila teplého. Šáša se zajímal i o knihy, chtel také ruské. Když ležel později zraněný, sehnala jsem pro něj od známého učitele ruské knížky. Bylo to něco od Gorkého a Dostojevského. Doma jsem měla velkou knihu Měnesových obrazů a kreseb. To bylo jeho, když přišel, prohlížel si pokaždé nejvíc obrázky, kde byl Jan Žižka a výjevy z husízkých bojů. Vyprávěl mi, že když jsou brigáda Jana Žižky, chce o něm také něco vědět.

Ovšem takové chvíle byly vzácné, většinou se všechno odehrávalo v ohrožení, Zvláště, když na Ploštině partyzánu začalo přibývat, bylo třeba shánět víc jídla, léky i peníze. Od známých jsem se snažila získat většinou koupit, cigarety, kterých také nikdy nebylo dost, léky, prášky. Rodiče dávali peníze a z obchodu co bylo třeba. Také jsem občas předala nějaký vzkaz nebo zprávu a to většinou přes bratra Aloise Šiftáře, nebo Rydu Fojtů. V té době nebylo radno znát příliš mnoho jmen.

Když připrestrelce v Lipíně byl zraněn velitel Šáša a Vasil, léčili se na různých místech. Šáša také na fare v Újezdě u faráře Ručky a Vasil u mého bratra Šiftáře. Chodili jsme s bratrem za nimi a nosili jsme jim jídlo, obvazy a také pomáhali při převazování. Později byli oba převezeny do Lesňovce u Vsetína, kde v Juríčkově mlýně byla zřízena ošetrovna. Staral se tam o ně ošetrovatel z vizovické nemocnice a milosrdný bratr Agapit, tak se mu říkalo.

Po zradě a prozrazení úkrytu bratrem mlýnáře Juríčka, zahynuli tak šichni členové partyzáni. Byli buďto postřeleni, nebo uhoreli, také mlýnářova rodina byla zastrelena. Z horícího mlýna se podarilo zůstat pouze Vasillovi tak, že se na mlýnském kole nechal snést do náhonu a tam ve vodě přeškal, až všechno dohorelo a Němci odtáhli. Potom noci se přes hory dostal zpátky na Ploštinu a do Vysokého Pole k bratru Šiftarovi. Pak až do konce války se skrýval ve Vysokém Poli u svého bratra a jiných známých. Historii z Lesňovce znám přímo od Vasila, který nám jí podrobně vyprávěl.

Na Ploštině mezi tím hodně přibývalo, v té době se už tam pohybovali i dva zrádci Machů a Baťa. Když začali být partyzánské bojové akce příliš časté, přijel několikrát oddíl němců i do Vysokého Pole, to bylo prohledávat. To ovšem nebyli ještě "ti praví", do lesa se jim moc nechcelo, zdržovali se jenom na okraji. Na noc byli v jedné stodole na konci vesnice. Tenkrát jsme s mým spolužákem Františkem Machů měli zjistit, kde drží hlídky a kde. Šli jsme jako na procházku tím směrem, až nás hlídka zastavěla, museli jsme se legitimovat a dál nás nepustili. Další den jsme to zkusili znovu, z jiné strany, hlídky tam byly zasazené oddíl partyzánů pak v noci hlídky prepadli, odzbrojili je, ale němců byla presila, tak zmizeli v lese-myslím partyzáni. Nikdo je nepronásledoval, v noci se němci do lesa neodvážili, Ještě do rána z vesnice odtáhli.

Často, po nějaké akci, přišlo k nám v noci do hostince hodně partyzánů, varily jsme jim s maminkou čaj a sháněli, co bylo k jídlu. Na jednu takovou noc si zvláště dobře pamatuji. Venku na návsi stála maňgotka s rodinou Ranglovou, s dětmi a švagrem Pflégrem. Byli to bratři a jezdili od vesnice k vesnici. Pflégr hrál na harmoniku. Partyzáni tehdy přišlo sna 60-70, možná i více. Vzbudili Ranglovy a Pflégrem hrál skoro až do rozednění. Určite tam tehdy byli Machů a Baťa, protože když 19. dubna táhl trestní oddíl na Ploštinu, nejdříve se

a Pflégra zastřelili. Byli tedy velice dobře informováni.

Než k tomuto došlo, stalo se na Ploštině další neštěstí. Velitel Nikolaj rozebíral ukoristěnou pansérovou pěst tak riskantně, že tato vybuchla a smrtelně ho granila. Podle svědectví mého bratra i Rudy Fojtů, kteří tam právě přišli, nebylo mu pomoci a Nikolaj se z posledních sil sám zastřelil. Za pomoci jich obou pochovali ho nedaleko Plotiny. Po válce byl převezen do Újezda na hrbitov.

Tato událost však vyvolala zmatek a při něm uteli v noci oba zrádce Machů a Baťa. Potom už všechno šlo k neblahému 19. dubnu 1945.

Ten den, byl to čtvrtek, mi rodiče nachystali různé potraviny, chleba, cukr, sádlo, špek, okurky, které jsem měla zanechat k Raškům, ten týden podruhé. Naši odjeli sít na vzdálené pole. Zapkla jsem a už odcházela když mne dohonil bratr Šiftar a vrátil mne zpět. Tím mi snad zachránil život, protože esesáci zatáhli kolem Ploštiny kruh a těžko by se mi vysvětlovalo, kam nesu tolik potravin, které už tehdy vlastně ani na potravinové lístky nebyly k dostání.

Bratr mi řekl, že přes vesnici táhl oddíl esesmanů, se psy a pravděpodobně směřují na Ploštinu. Řekl také, že se mu podařilo poslat vzátek po A. Kuničkové na paseky. Té se podařilo doběhnout k Raškům, na Ploštinu to již nestihla. Partyzáni se stačili stáhnout, ovšem ti pasekáři které pochytili v obklíčeném keuhu, třeba i při polních pracích, na to kruté doplatili.

S bratrem jsme pak vylezli u něho na půdu, odkud bylo vidět na cestu na Plotinu. Viděli jsme, jak se celý oddíl blíží, co se tam dělo, jsme ovšem nevěděli. Ale když se ukázal kour, rekla jsem bratrovi, aby děl nečekal a utekl. Měl tři malé děti a manželku měl v nemocnici. Děti jsem odvedla k nám, bratr vzal raněného Vasilu a uteli k Rudovi Fojtů který bydlel daleko za vesnicí. Skrývali se asi tři dny v lese, ale ještě před pohřbem upálených obětí, se vrátili zpět. Setkali se s pěti vlasovci, kteří utíkali z armády. Zbraně jim vzali a tito pak uprchli do lesů. Tam je zajali partyzáni a hned po skončení války byli oběšeni ve vizovickém parku.

Ještě se mi vrací vzpomínka na to, jak němci táhli z Ploštiny. Na vozech vezli zabitou drůbež, vepre a všechno, co tam pokradli, živý dobytek vlekli sebou. Chovali se zpuštěně, většinou byli opilí, stríleli po všem, kde se co hnulo, ve Vysokém Poli ještě vážně zranili jednoho občana. Dokonce se někteří stavili u nás v hostinci, rváli po nás, chtěli "šnaps" a kávu. Řekli jsme, že nic nemáme, v té chvíli jsme se ani nebáli, možná i proto, že vlastně ještě žádný nevěděl, co všechno na Ploštině napáchali. S nimi přišel i člověk v civilu, který se drže u obličejové kapesník. Viděli ho i někteří další občané, když němci táhli přes vesnici. Tenkrát jsme byli přesvědčení, že to byl pravděpodobně zrádce Machů a divím se dodnes, že jsme z toho vyvázli, když on přece věděl, že k nám s partyzány chodil a nejen k nám. Všechny tyto souvislosti jsme si ovšem skládali až po válce. Teprve pak nám to docházelo.

O tom, co jsme na druhý den viděli na Ploštině, bylo už mnoho napsáno a řečeno. Nejde nikdy zapomenout na ten strašný pohled na hromady doutnajících popela, odkud si pozůstalí vyhrabávali ubohé, ohorelé zbytky svých nejbližších. Na ten pach spáleného lidského masa a celý ten pocit beznaděje a bezmoci a hlavně hrůzy nad tím, že ti, co to spáchali, si také říkali lidé.

Všichni pak čekali, co bude dál, lidé se báli, že se němci vrátí a teprve začne vyšetřování, ale fronta byla každý den blíž a už k tomu došlo. Ale v Erlově a na Varákových pasekách ještě stačili vypálit a povraždit další lidi, i když konec války byl už na dosah. Jenom těsně po osvobození se proslýchalo, že ve vizovickém zámku se našly plány, podle nichž měly být vesnice Drnovice, Vysoké Pole, Újezd a Loučka vypáleny jako partyzánská hnízda.

Zrádce Machů se po válce ztratí a už ho nikdo neviděl. Baťu se podařilo zajistit a někdy koncem léta r. 1945 byl ve Zlíně veřejně souzen a ještě ten den oběšen. Byli u toho soudu někteří pozůstalí z Ploštiny, hodné bývalých partyzánů, také já s bratrem a mnoho dalších kterým osud Ploštiny ležel na srdci.

Bylo jakoby tragickým výsměchem slyšet, když se soudce Bati ptal, se dostal za svou zradu, řekl, že po akci, když se vrátili z Ploštiny zpátky do Zlína, dostali každý 20 kkg salámu 20 viktorek/cigarety/

a nějaké peníze.

Rozsudek nad nám byl spravedlivý, ale určitě nepřinesl pozůstalým pasekářům ani uspokojení, ani zadostiučinění. Na to, co prožili a na jejich utrpení to nebyl v té době ten správný lék. Navíc, valašský člověk není mstivý a je spíš měkké povahy. Jejich bolest zmírnil teprve čas.

To je jenom několik kusých vzpomínek - je to už dávno a za tu dobu mnoho věcí a pocitů vyprchá a všechno se jeví jako z velké dálky.

V Havírovo v roce 1992